

РОЗБУДОВА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕРЖАВИ: ПРАВОВІ ПІДХОДИ

Маркулинець А.А.,

*аспірант кафедри цивільного права та процесу
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Маркулинець А.А. Розбудова електронної держави: правові підходи.

За останнє десятиліття електронне урядування надзвичайно розвинулося від того, що воно стало проблемою саме по собі, до того, що воно стало наскрізним трансформаційним питанням, що підтримує можливість урядів виконувати обіцянки. Визначене різними суб'єктами по-різному, електронне урядування зазвичай відноситься до використання інформаційно-комунікаційних технологій для зміни відносин між громадянами, підприємствами та різними гілками влади. Це передбачає набагато більше, ніж просто переклад державних послуг на цифрові платформи. Швидше, електронне урядування почало відноситись до форм взаємодії між урядом та неурядовими зацікавленими сторонами. Це процес, для виконання якого потрібна загальна урядова (або міжвідомча) стратегія, планування, ресурси та політична воля. Зараз урядам важливо подивитися на свої досягнення, визначити та зосередитись на середньо- та довгострокових питаннях, які з'являться у найближчому десятилітті. Електронний уряд у своїй основі використовує інформацію та інформаційні технології та тягне за собою розвиток електронних послуг та надання якісної інформації громадянам. Він також намагається підвищити прозорість та підзвітність та створити ефективні державні інституції. Такий розвиток подій призвів до збільшення обсягу інформації, яку державні установи мають збирати, направляти та плуралізувати. Європейські уряди заохочуються інвестувати у розвиток електронного уряду та надавати громадянам доступ до своїх інформаційних потоків. Європа прийняла Директиву про інформацію про державний сектор, оскільки на неї дивляться як на ресурс, який може стимулювати інновації та національний розвиток. Уряди у всьому світі ухвалюють закони про свободу інформації, щоб полегшити доступ до урядової інформації. Однак, це також потребуватиме надійної структури управління інформацією, яка включає архівування та реєстрацію інформації, загальні специфікації для полегшення обміну інформацією між державними установами, аналіз бізнес-процесів для виявлення важливої інформації та управління всім інформаційним контингентом. Дане дослідження спрямоване на розкриття правових підходів до електронного урядування, концепції електронної держави в Україні та світі, інструментів впровадження цифрової держави, а також перспективи та переходу державного апарату в режим реального часу.

Ключові слова: електронне урядування, діджиталізація, інформаційно-телекомунікаційні технології, електронна держава.

Markulynets A.A. E-state building: legal approaches.

Over the last decade, e-government has evolved tremendously from being a problem in itself to a cross-cutting transformational issue that supports governments' ability to deliver on promises. Defined differently by different actors, e-government usually refers to the use of information and communication technologies to change the relationship between citizens, businesses and different branches of government. This involves much more than just translating government services to digital platforms. Rather, e-government has become a form of interaction between government and non-governmental stakeholders. It is a process that requires a common government (or interagency) strategy, planning, resources, and political will. It is now important for governments to look at their achievements, identify and focus on the medium- and long-term issues that will emerge in the next decade. E-government basically uses information and information technologies and entails the development of e-services and the provision of quality information to citizens. It also seeks to increase transparency and accountability and create effective public institutions. This development has led to an increase in the amount of information that government agencies need to collect, send and pluralize. European governments are encouraged to invest in the development of e-government and provide citizens with access to their information flows. Europe has adopted the Public Sector Information Directive because it is seen as a resource that can stimulate innovation and national development. Governments around the world are enacting freedom of information laws to facilitate access to government information. However,

it will also require a robust information management structure that includes archiving and recording information, common specifications to facilitate the exchange of information between government agencies, business process analysis to identify important information, and management of the entire information contingent. This study is aimed at revealing legal approaches to e-government, the concept of e-government in Ukraine and the world, tools for the introduction of the digital state, as well as the prospects and transition of the state apparatus in real time.

Keywords: e-government, digitalization, information and telecommunication technologies, e-state.

Постановка проблеми. Ефективні цифрові державні послуги або електронне урядування можуть надавати широкий спектр переваг. Вони включають більшу ефективність та економію для урядів та бізнесу, підвищення прозорості та більшу участь громадян у політичному житті. Інформаційно-телекомунікаційні технології уже широко використовуються державними органами, але електронне урядування включає в себе не тільки інструменти: воно включає переосмислення організацій та процесів, зміну поведінки з метою трансформації державних послуг більш ефективніших для людей. Ефективне впровадження електронного уряду дозволяє громадянам, підприємствам та організаціям здійснювати взаємодію з урядом легше, швидше та за менші витрати. Потенційна економія коштів величезна. Транскордонні цифрові державні послуги дозволяють людям вільно пересуватися по ЄС. Незалежно від того, переїжджаєте ви на роботу чи з сім'єю, ви можете легко мати справу з державними службами за межами своєї країни. В рамках своєї стратегії Європейська Комісія вживає конкретних заходів щодо розвитку транскордонних цифрових державних послуг.

Виклад основного матеріалу. Під електронним урядом розуміють усе, починаючи від «державних послуг-онлайн» і закінчуючи «обміном інформацією та послугами в електронному вигляді з громадянами, підприємствами та іншими державними органами». Традиційно електронне урядування розглядалося як використання інформаційно-телекомунікаційних технологій для підвищення ефективності роботи державних установ та надання державних послуг в Інтернеті. Пізніше рамки електронного уряду розширилися, включивши використання ІКТ урядом для проведення широкого спектру взаємодій з громадянами та бізнесом, а також відкриті дані уряду та використання ІКТ для забезпечення інновацій в управлінні.

ООН розглядає електронне урядування, як уряд, який використовуючи інформаційні технології надає громадянам та підприємствам можливість співпрацювати з ним [1].

Концепція електронного урядування розуміє під досліджуваним феноменом таку форму організації державної влади, що в першу чергу підвищує ефективність, відкритість та прозорість діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [2].

Таким чином, електронний уряд можна визначити як використання інформаційно-телекомунікаційних технологій для більш ефективного та результативного надання державних послуг громадянам та бізнесу. Це застосування інформаційно-телекомунікаційних технологій у державних операціях, досягнення суспільних цілей за допомогою цифрових засобів. Основний принцип електронного урядування, підтримуваний ефективною інституційною базою електронного урядування, полягає у покращенні внутрішньої роботи державного сектору за рахунок скорочення фінансових витрат та часу транзакцій, щоб краще інтегрувати робочі потоки та процеси, забезпечити ефективне використання ресурсів у різних установах державного сектору, які прагнуть до стабільних рішень. Завдяки інноваціям та електронному уряду, державний апарат у всьому світі може бути ефективнішим, надавати кращі послуги, реагувати на вимоги громадян щодо прозорості та підзвітності.

Кабінет Міністрів Ради Європи серед елементів електронного уряду виділяє такі елементи:

- Портал державних послуг;
- Мережеву інфраструктуру та центри обробки даних;
- Інфраструктура інтеграції та пересилання електронних повідомлень;
- Інфраструктура ідентифікації та авторизації;
- Стандарти та архітектура в сфері електронного уряду;
- Системи, орієнтовані на підвищення роботи відомств;
- Електронні закупівлі;
- Інформаційні системи в бюджетній сфері;
- Сфері освіти, охорони правопорядку та охорони здоров'я [3].

Країни визнають, що електронне урядування стало унікальним і потужним інструментом для урядів. Це сприяло підвищенню ефективності державного управління. Воно, власноруч, змусило уряди переосмислити організації, відповідальність, бізнес-процеси та спільні механізми співпраці всередині та між рівнями вла-

ди-а також змусило уряди розглянути загалом громадський сектор щодо надання своїх послуг громадянам та підприємствам.

Тим не менш, це все ще виклик, і він залишиться викликом у найближчі роки, з метою забезпечення, врахування та впровадження наступних факторів:

- Електронний уряд є потужним загальним інструментом для гідної реалізації політики;
- Електронний уряд виявився ефективним та стратегічним інструментом для трансформації державного сектору та неминучою підтримкою широкого впровадження політики майже у всіх сферах суспільства;
- Електронний уряд підвищує ефективність функцій уряду та сприяє стандартизації;
- Електронний уряд виявився сильним рушієм для обміну ресурсами (наприклад, інформація та дані, бізнес -процеси та послуги) та для стандартизації організаційних, правових та технічних рамок;
- Цифровий розрив все ще є значною проблемою для країн.

Так, Ю. Соломко зазначає, що під електронним урядуванням необхідно розуміти спосіб організації державної влади за рахунок інформаційно-телекомунікаційних технологій, локальних та глобальних сегментів інформаційної мережі, яка забезпечує роботу в режимі реального часу та значно спрощує комунікацію громадян з органами державної влади [4, с.136].

Так, для повного переходу в режим реального часу, уряду необхідно дотримуватися наступних моментів:

- Забезпечення мережею Інтернет органів влади та надання інтерактивних послуг, які нададуть змогу особам, зайшовши на відповідний сайт органу отримати безкоштовні онлайн-консультації, заповнити бланки, формуляри, призначати зустрічі тощо;
- Забезпечення можливості отримання громадянами адміністративних послуг онлайн, а саме: видача дозволів, ліцензій, довідок, реєстрацію декларацій, сплата штрафів, консультація із соціальних питань тощо;
- Створення порталів, які б надали змогу громадянам переходити з одного сайту на інший без потреби додатково реєструватись.

Організацією Об'єднаних Націй робиться наголос на наступних ідеях, як керівних при характеристиці електронного урядування:

- 1) Використання цифрових технологій у процесі функціонування, що в свою чергу означає повний перехід урядування в інформатизовану сферу, зокрема, електронний облік, електронна пошта, електронний обмін даними тощо;
- 2) Заохочення участі громадян у прийнятті рішень державного характеру, яка здійснюється, зокрема, за допомогою системи збору електронних підписів, голосувань, тощо;
- 3) Підвищення рівня підзвітності органів влади та прозорості управлінського процесу, який являє собою ключовий принцип електронного урядування, що полягає у веденні відкритих реєстрів та прозорості управлінської діяльності;
- 4) Принцип ефективності урядування, який являє собою кінцеву мету концепції електронного урядування. Даний принцип полягає в забезпеченні оптимізації та підвищенні ролі ефективності здійснення державного управління [5, с.119]

Так, важливою перевагою електронного уряду насамперед виступає можливість участі громадян в обговоренні законопроектів та питань державного і місцевого значення, що до тепер було неможливим. Так, з наявністю електронного урядування відстоювання власних інтересів є не лише справою лобістів, це стане цілком можливим і для пересічних громадян. Оскільки, під час обговорення будь якого законопроекту чи положення особа може висловити свою думку [6].

Висновки. Отже, підсумовуючи, слід зазначити, що абсолютний перехід до цифрового суспільства та заснування електронної держави є лише питанням часу. Безумовно в цьому є свої позитиви, зокрема, забезпечення ефективного, прозорого та стабільного законодавства, оперативність прийняття рішень, зменшить витрати коштів бюджету, та можливо, викоринить корупцію.

Однак, Україні необхідно подолати ще певні сходинки на шляху до повного вкорінення цифровізації суспільства, а зокрема, удосконалення нормативно-правової бази, залучення інвестицій для фінансування інноваційних проектів, залучання громадян до формування державного апарату тощо.

Список використаних джерел:

1. United Nation E-Government Survey. URL: https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2018-Survey/E-Government%20Survey%202018_FINAL%20for%20web.pdf (дата звернення 05.08.2021 р.);

2. Концепція розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністру України від 20.09.2017 р. *Урядовий кур'єр*. 2017. № 181.
3. Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи з питань е-урядування від 12.05.2004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_574#Text (дата звернення 05.08.2021 р.)\$
4. Соломко Ю. Ефективність державного управління. 2018. Вип. 2 (55). Ч. 1. С.135-143;
Костенко І.В. Основні принципи електронного урядування. *Часопис Київського університету права*. 2019/4. С.117-121;
5. Ємельяненко О. Традиційний та електронний уряд: концептуальні відмінності. URL: <http://www.viche.info/journal/811/>. (дата звернення 05.08.2021 р.)